

Library of Congress
Periodical Division
Washington, D. C. 20540

NAUJIENOS

VISŲ LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS UŽ TAUTOS LAISVĘ

THE LITHUANIAN DAILY NEWS

VOL. LXVIII

Price 25c

Chicago, Ill. — Ketvirtadienis, Thursday, July 2, 1981

Nr. 129

MASKVA STIPRINA UZSIENIEČIŲ KONTROLE

PARLAMENTO RINKIMAI IZRAELY NEDAVĖ AIŠKIOS DAUGUMOS

IKI ŠIOL BALSAI DAR GALUTINAI NESUSKAIČIUOTI

TEL AVIVAS. — Antradienį Izraelio balsuotojai rinko 120 asmenų parlamentą, žinomą Kneset vardu. Trečiadienį, išleidžiant šį laikraštį, balsavimas dar nebuvo paskelbtas, tačiau ligšioliniais duomenimis Darbo partija išrinko 48, o Likud partija — vienu atstovu mažiau. Abiejų partijų vadai bei aktyvistai skelbią laimėjimą rinkimuose. Visos kitos partijos bei grupės gavo nežymų skaičių balsų. Jų atstovai taps svarbiais, tik sudarant koaliciją. Tarp 2,5 milijonų balsuotojų buvo arabai ir druzai.

Darbo partija praėjusio rinkimų laimėjo parlamente 32 vietas, o Likud partija turėjo 43 atstovus. Darbių vadas Shimon Peres, gavęs nors vieno atstovo daugumą, tapo Izraelio premjeru. Jis ir jo partija siekia geresnių ekonominių sąlygų, artimesnių diplomatinių santykių su kaimyninėmis arabų valstybėmis ir suformuoti santykius su palestiniečiais. Didelę žalą padarė buvęs užsienio reikalų ministras Moshe Dayan, atskleidęs nuo darbinių ir įsteigęs Telem partiją, kad galėtų dalyvauti koalicijoje. 57 metų Peres trečiadienį pasiskelbė laimėtoju ir pradėjo žygius koalicijai sudaryti.

Tačiau — 68 metų dabartinis premjeras Menachem Begin taip pat pasiskelbė laimėtoju. Jis ir jo vadovaujama Likud partija pakrypusi į dešinę, daugiau ar mažiau nacionalistinio nusistatymo ir nelinkusi į kompromisus. Idomus PLO vado Jaser Arafato pareiškimas, kad jam ir jo vadovaujama organizacija geriau patinka Menachem Begin, nes jo nelanksti politika sudaro Palestiniečių Laisvės Organizacijai veiklos pagrindus.

Praėję rinkimai parodė, kad izraelitai koncentruojasi į dvi pagrindines partijas, labai mažai kreipdamos dėmesio į mažesnius bei greglingus sambūrius. Gi labai artimi rezultatai rodo, kad jiems patinka koalicinė valdžia, kurioje gali pasireikšti net opozicinės partijos.

— Pakistane oficialiai pranešta, kad 1977 metais V. Vokietijos bendrovė pasirašė sutartį su Pakistanu vyriausybei, pagal kurią Vokietija apsiėmė pastatyti dirbtuves, kur būtų galima pagaminti uraną 253, tinkamą ir atominio bombų gamybai. Urano dirbtuvių pastatymą sutiko finansuoti Libijos diktatorius Moamar Chadafi.

IMPORTUOS DAUGIAU BATŲ

WASHINGTON, D.C. — Prezidentas Reaganas administraciniui įsakymu leido įvežti daugiau avalynės iš Taivano ir Pietų Korėjos, nesuvaržydamas įvežimo kvotomis. Sprendimas buvo padarytas, remiantis faktu, kad avalynė Amerikoje yra perbrangi. Tarptautinės Prekybos komisija išpėjo administraciją, kad nuosprendis pakenks avalynės industrijai, kurioje dabar dirba 127,000 asmenų. Nuo sprendis susilaukė ne tik pagyrimų, bet ir opozicijos.

Praeitais metais iš Taivano įvežta 130 milijonų porų batų, o iš Pietų Korėjos — 38 milijonai porų. Administracija yra įsitikinusi, kad Amerikos batų industrija pajėgi gaminti avalynę pigiau ir konkuruoti su importu.

RAGINA NENUTRAUKTI PARAMOS UZSIENIUI

WASHINGTON (AP). — Pasaulinio banko pirmininkas Robert McNamara, išeidamas pensijon, antradienį pareiškė, kad sumažinimas ar nutraukimas paramos atsilieka kraštams labai pakenktų užsienio politikai ir Amerikos saugumui. Jis pabrėžė Kongresui atnaupinti panaikinti apie dviejų milijonų paramą.

McNamara buvo Gynybos sekretorius Vietnamo karo metu, prezidento Kennedžio ir prezidento Johnsono administracijose. Jis susilaukė daug kritikos dėl karo vedimo.

— Inland Steel Co. ekonomistai tvirtina, kad baigiantis vasarai, padidės plieno produkcija 11 milijonų. Pramonė pareikalaus virš 90 milijonų tonų plieno.

— Tarptautiniai finansininkai yra įsitikinę, kad vasaros pabaigoje nuosimins už paskolas sumažės iki 16-17%.

— Trečiadienį aukso uncija kainavo \$421.

Lillian Carter

Lillian Carter, buvusio prezidento Jimmy Carter motina, praėjusį antradienį buvo operuota nuo vėžio krūtinėje. Tvirtinama, kad ligonė išgydys.

Kremlius valdovai nesijaučia saugūs. Jie nūdrandė rusams susitikti su užsieniečiais, kad nepaskleistų kokių melagingų gandų, kaip, jie sako, padarė apie Lenkijos komunistų partijos vadus.

MAO CETUNGAS BUVO IŠDIDUS UŽSISPYRĖLIS, NEDARĖ PATAISŲ

SUVAŽIAVIMAS PREPAZINO PAGRINDINES TENGO IDEJAS KRĄSTO REIKALAMS TVARKYTI

PEKINAS, Kinija. — Mao Cetungas buvo išdidus užsipyrelis, nekreipęs jokio dėmesio į kitų partijos narių pastabas, trečiadienį nutarė komunistų partijos suvažiavimą.

Be to, priimta rezoliucija sakė, kad jis nesutikęs padaryti patarimų anksčiau padarytose nutarimuose. Keliais atvejais jam buvo pasiūlyta įvesti pataisus ir anksčiau padarytus nutarimus, bet išdidumas jam neleidė tu pataisus padaryti.

Daugelis manė, kad Mao Cetungas bus žymiai daugiau nuvertintas, bet vadovai pasitenkino keliomis esminėmis jo charakterio pastabomis. Kariai patarė, visai nesumiekti. Mao Cetungas, nes dar ir šiandien yra Mao Cetungo šalininku.

Pripažintos pagrindinės Tengo idėjos

Praėjusį vertinti Mao Cetungo pagrindines idėjas, suvažiavimas pradėjo, kad buvęs partijos vadovas neturėtų drąsos įvesti socialistinės santvarkos Kinijoje. Komunistų partijos vadovybė išrinktas pats Tengas Hsiaopingas ir visi jo bendradarbiai, kurie Mao Cetungo laikais buvo laikomi kalėjimuose ar priverstinio darbo stovyklose. Čou En-lajus pasirinko savo pavaduotoju gen. Tengą, kuris ligos metu vykusiai tvarkė visus krašto reikalus ir įgavo visų Kinijos karo apygardų vadų pasitikėjimą.

Kariuomenėje dar yra didokas Mao Cetungo šalininkų skaičius, bet pastarieji sutinka ištikimai tarnauti viceprezidento vadovybei.

— Kun. V. Rimšelis paskirtas lietuvių marijonų viršininku. Kun. Pr. Garša yra marijonų viršininko pavaduotojas.

— CTA dar turi pinigų dviem savaitėms mokėti algas autobusų vairuotojams. Vėliau turės pakelti mokesčių už vežiojimą.

VOKIEČIAI NUTEISE ŽIAURIAS MOTERIS

DIUSELDORFAS, Vokietija. — Vakarų Vokietijos teismas, labai atidžiai išnagrinėjęs Herminės Braunsteiner bylą, paskyrė jai kalėti iki mirties. Ji buvo Majdaneko stovyklos prižiūrėtoja. Toje stovykloje buvo nužudyti 250,000 žmonių. Teismas įsitikino, kad ta žiauri moteris asmeniškai nužudė du stovykloje buvusius suimtuosius.

Braunsteiner po karo sugebėjo ištekti už Amerikos kario Ryan, atvažiuoti į Ameriką ir ramiai gyventi New Yorke. Buvo išaiškinta, kad ji neturėjusi teisės gauti JAV pilietybę, bet ji tai padarė. JAV teismas atėmė iš jos pilietybę ir pasiuntė į Vokietiją. Liudininkai tvirtina, kad ji geležim kaustytais batais spardė ir trypė suimtuosius. Kita žiauri moteris gavo 12 metų. Vienas nacių išleistas, nes teisėjas nenorėjo įrodymų apie jo nusizengimus.

PAGAVO ŽĄSĮ SU STRELE

MEQUON, Wis. — Prieš porą mėnesių buvo 18 colių strėlė persauta žąsis Gertrūda. Ne viena kartą žmonės bandė ją pagauti ir išimti per koją perėjusią strėlę ir labai apsunkinantį jos judesius.

Žąsis mėgdavo paplaukioti prie ežerėlio. Ten jai lengviausia būdavo pasirinkti maisto. Čia susirinkdavo žmonės, netrukdamo ir fotografų, kurie nūdrandavo padaryti originalią nuotrauką.

Paskutines dvi savaites žąsis truputį nusilpo. Keturiolikos metų Bill Nehrkornui pagaliau pavyko pagauti žąsį, nuvežti pas veterinara, kuris išėmė strėlę, žaizdą aparašijo. Kai sustiprės žąsis bus paleista. Berniukas žąsį pagavo, užnerdamas ant jos tinklą.

SIŪS BRITŲ TARTIS SU MASKVA

BRIUSELIS, Belgija. — Europos Bendrosios rinkos dešimties valstybių atstovai nutarė pasistiebi Maskvą lordą Carringtoną, britų užsienio reikalų ministrą.

Konferencija įgaliojo užsienio reikalų ministrų susitikti su Brežnevą ir aptarti Sovietų karo jėgų atšaukimo iš Afganistano galimybes. Bendrosios rinkos atstovai yra įsitikinę, kad būtų galima lengvai išspręsti visus kitus nesupratimus su laisvuvoju pasauliu, jeigu šis pamatytų Sov. Sąjungos gerą valią. Bendrosios rinkos vadovybė jau susisiekt su Brežnevą, o pastarasis, sušūko susitikti su lordu Carringtonu ir išklausti jo pasiūlymą.

IS SUNKVEZIMIO IŠVOGĖ 50 ŠAUTUVŲ

CHICAGO, Ill. — Acme Fast Freight bendrovės didelis sunkvežimis iš New Yorko vežė į Arizonos kalėjimą 50 šautuvų ir kelias dėzes šovinių. Šautuvus pagamino Remington bendrovė, viską supakavo ir atidavė Acme Fast Freight bendrovei ginklų nuvežti.

Chicagoje, bendrovės kieme, 2641 S. Leavitt, vadovybė nutarė patikrinti ar viskas atvežta, kad vėliau sunkvežimis tęstų kelionę į Arizoną. Visos kitos prekės buvo tvarkoje, tiksliai truko 50 šautuvų ir šovinių — dėžės buvo tuščios.

Policija dabar nori nustatyti, kas galėjo išvogti siunčiamus naujus ginklus. Policija ir FBI pasiryžo vagis suimti.

— Antradienį mirė žurnalistas A. Sidlauskas-Vilainis. Pasiruoštas Lack šerminėje.

— Libano krikščionys buvo priversti pasitraukti iš sirijiečių apsupto Zahles miesto.

— Vietoj žuvusio prokuroro, norėjusio teisti buv. Irano prezidentą Bani Sadr, nauju prokuroru paskirtas mulla Musavi Ardeboli.

UŽSIENIEČIAMS IVEDE KITOS SPALVOS AUTOMOBILIŲ NUMERIUS

ANDROPOVAS EMESI PRIEMONIŲ SUVARŽYTI
SOVIETŲ PILIEČIŲ RYSIUS SU UŽSIENIEČIAIS

MASKVA, Rusija. — Sovietų valdžia emesi priemonių geriau kontroliuoti užsieniečių judėjimą pačioje Maskvoje ir Sovietų Sąjungoje, praneša Chicago Sun Times korespondentas K. Klose, nuolat informuojąs sostinėje išeinantį Washington Post. Sovietų valdžia paruošė naują patvarkymą užsienio korespondentams ir diplomatomis kontroliuoti. Užsienio diplomatai ir laikraščių korespondentai, turį teisę važinėti automobiliais Maskvoje ir kitose Rusijos vietose, turės įsigyti kitos spalvos automobilių numerius.

Antradienį paskelbtas kitas Andropovo paruoštas įstatymas, kuris draudžia Sovietų Sąjungos piliečiams palaikyti santykius su užsieniečiais. Atrodo, kad Sovietų valdžia nenori jokių santykių tarp Sovietų piliečių ir užsieniečių.

Matyt, Andropovui ir kitiems labiausiai rūpi įvykis Lenkijoje. Sovietų valdžios pareiškimai žino, kad Lenkijos įvykiai labai rūpi Sovietų gyventojams. Rusai negali suprasti, kodėl Lenkijos darbininkai gali streikuoti. Lenkų valstybos dirbtuvėse Danėje. Streikavusiems Lenkijos darbininkams pakėlė algas, komunistų partijos nariams atėmė privilegijas, o rusams uždraudė apie tai kalbėti.

Andropovas pabrėžia, kad santykiavimas su užsieniečiais gali būti labai pavojingas, nes užsieniečiai nori gauti tikslų žinių apie krašto gyventojų nuotaikas, sklaidžia melagingus gandus apie komunistų vadus, netvarką ir nesamąs privilegijas.

Sovietų Sąjungos gyventojai žino, ką reiškia sumintam krašto gyventojui policijos apklausinėjimas. Įtartą rusų ar kitautauti policija taip lengvai nepaleidžia.

Nuo sausio 1 d. visi diplomatai ir korespondentai privažiuoti turėti skirtingus spalvos automobilių numerius. Nepaklausiusieji šio patvarkymo

Vyriausias saugumiečių vadas J. Andropovas paruošė instrukcijas, kodėl rusai privalo nesitikėti su užsieniečiais, kad neužsikrėstų melagingais gaisrais, kaip užsikrėtė apie Lenkijos komunistus.

POPIEZIUS GERĖJA, BET TURI KARSČIO

ROMA, Italija. — Popiežius Jonas Paulius II stiprėja, bet kartais nuo karto pradeda kilti jo temperatūra. Gydytojai džiaugiasi, kad jo temperatūra gerokai nukrito, bet ji vis dėlto dar pradeda kilti.

Gydytojai yra įsitikinę, kad popiežiaus organizme dar tebėra bakterijų, kurios pradeda veistis ir pakelia temperatūrą. Nauja vaistų dozė jas nusilpnina, bet matyt, jų dar neišnaikina.

Gydytojai dar netikri, kada jiems pasiseks tas bakterijas visai išnaikinti, todėl ir atsisako pranešauti, kada jie galės išleisti popiežių iš ligoninės.

— Antradienį Teherane laidojo 74 bombos užmušus islamiečius. Milijoninė minia, žingniuodama į kapus, šaukė "Mirtis amerikiečiams!"

— Viceprezidentas George Bush Filipinų prezidento Marcos inauguracijoje pasakė, kad JAV glaudžiai bendradarbiaus su naujai išrinktu prezidentu.

— Mula Chomeini per radiją paskelbė, kad bombą padėjo Mufadehen Chluc grupė. Ši grupė islamą riša su leninizmu.

bus išsiunčiami iš Sovietų Sąjungos. Spalvos padės policijai nustatyti, ktrįs vairuotojas yra užsieniečių.

Dangėlį nustebe L. Brežnevą pareiškimas apie norą tartis atominio ginklų kontrolės reikalą. Brežnevą k. l. savaitės tylijo, kai sekretorius Haig pritarė Jungtinių Tautų pėdėje susitikti su Andrei Gromyka ir aptarti, kada bus galima pradėti pasitarimus atominio ginklų kontrolei įvesti.

Brežnevą buvo nustebe, kad prezidentas Reaganas neskubėjo į pasitarimus, bet kai pranešė, kad reikalą pirmą išaškins sekretorius Haig ir Gromyka, L. Brežnevą pareiškė, kad jis bet kada yra pasiruošęs susitikti ir tartis, tarp jų prezidentas Reaganas vis atidėjoja šiuos pasitarimus.

Mao Cetungas Kinijos komunistų partijos suvažiavimas pažemino už išdidumą, užsispyrimą ir nenorą taisyti klaidas. Praktišku partijos vadu pripažintas Tengas Hsiaopingas.

KALENDORĖLIS

Liepos 2: Martinijonas, Kerulė, Jaugelė, Lengvenis.

Saulė teka 5:19, leidžiasi 8:29. Oras debesuotas, vėsus.

LIETUVIAI SAVO GIMTOSIOS
KALBOS TYRINĖTOJAI

JONAS JABLONSKIS

Dabartinės mūsų bendrinės kalbos kūrėjas — Jonas Jablonskis (1860-1930) gimė Kubilių k., Būblių vals. Vėliau gyveno Meistų k. ir pagaliau jo tėvas nusipirko ūkį Rygiškių k., Griškabūdžio parapijoje. Nuo šio kaimo pavadinimo Jablonskis pasirinko savo slapyvardį — Rygiškių Jonas. Pradžios mokyklą lankė Naumiestyje, įstojo į Marijampolės gimnaziją, kurią baigė 1881 m. aukso medaliu. Vėliau ši gimnazija buvo pavadinta jo vardu — Marijampolės Rygiškių Jono gimnazija. Baigęs gimnaziją, atsisakė eiti į kunigų seminariją, išvažiavo į Maskvą studijuoti filologijos.

Lietuvių kalbą Jablonskis silpnai mokėjo, nes gimnazijoje nei linksniuoti, nei asmenuoti t. y. gramatikos nei rašybos taisyklių nemokė. Maskvos universitete lietuvių kalbos kursą dėstė F. Fortunatovas, o T. Koršas dėstė lotynų ir graikų kalbas.

Sių profesorių paskatintas, Jablonskis daugiau pradėjo domėtis lietuvių kalba. Be to, universitete Jablonskis susitiko daugiau lietuvių studentų. Šlūpą ir kitus ir iš jų sužinojo daugiau apie lietuvių tautinį veikimą ir tas ūgdė jame tautiškuumą. „Aušros“ išleidimas padarė Jablonskui didelę įtaką — pradėjo rašyti „Aušroj“, „Varpe“.

„Šviesoj“.

Baigęs universitetą 1885 m. nepasileidęs dirbti universitete, nesigaudė karjeros, bet grįžo Lietuvon dirbti mokytojo darbą — mokyti lietuvių kalbos. Tuo metu lietuvių kultūrinis gyvenimas vyko rusų priespaudos sąlygose: uždrausta spauda, mokyklose uždrausta gimtoji kalba, neleidavo lietuviams, baigusiems mokslą, dirbti savam krašte. Ir Jablonskis, baigęs universitetą 1885 m. grįžęs Lietuvon, negavo apie ketvirtą metų darbo — dirbo pripuolamais darbelius. Vėliau gavo Mintaujį mokytojo v. etą, bet įtariamas lietuvių veikla perkeltas į Taliną. 1900 m. buvo apkaltintas ir po bylos išstremtas į Pskovą. Vėliau dirbo Šiauliuose, bet buvo policijos sekamas. Nors ir mėtomas iš vienos vietos į kitą, persekiojamas, tremiamas, bet visą laiką dirbo savo tautai — rašė „Varpe“, kūrė pagrindinius bendrines lietuvių kalbos dėsnius.

Jablonskio tikslas — mūsų kalbos kūryba, jos kultūra. Jis gerai sugebėjo įsijausti į lietuvių kalbos dvasią. Lietuvių kalbos tobulinimą grindė — paprastų kaimo žmonių kalba — „taip kalba kaimo žmonės“ — rėmėsi kaimo žmonių kalbos dėsniais. Jis stengėsi padaryti mūsų kalbą grynesnę, aiškesnę, išmetė iš lietuvių kalbos svetimybės (svetimų kalbų žodžius), vietoj jų sukūrė naujadarus, tvarkė rašybos dalykus.

Jablonskis buvo įžvalgas kalboje, gerą nujauntimą turėjo, o tai galėjo lengvai pramatyti, kas mūsų kalbai tinka. Visus lietuvių kalbos dėsnius ir išvadas jis paremdavo gyvosios kalbos pavyzdžiais. Jis skyrėsi iš kitų kalbininkų, kad jis neieškojo spresti, bet pasižymėjo kaip kalbininkas praktikas, kalbos gyvintojas. Jis stovėjo lietuvių kalbos sargyboje: negailėjo pabarti kalbos darytojų, kartais kilavo aštrių ginčų su lietuvių

ANASTAZIJA TAMOŠAITIENĖ

„SAULĖS SPINDULIAI“

rašytojais dėl kalbos. Bet nežiūrė, kad Jablonskis yra daug padėjęs mūsų rašytojams lietuvių kalbos reikalais — jis taisė ir redagavo Žemaitės raštus.

Lietuvių kalba prieš Jablonskį nebuvo gryną, bet užterštą svetimybėmis. 1901 m. Jablonskis rašė savo „Lietuviškos gramatikos“ prakalboje: „Šiukšles reikia mokėti atskirti nuo grūdų“ ir tikrai jam šis darbas sekėsi: sukūrė nemažai naujų terminų, apvalė lietuvių kalbą nuo svetimybų, nustatė lietuvių kalbos raidyną ir savo išleisto „Lietuvių kalbos gramatikos“ davė pilniausių lietuvių bendrines kalbos sprendimo pavyzdį. Jis ne tik kalbą tobulino, bet taisė ir kitų autorių kalbą, taisė kitų parašytus „Varpui“, straipsnius, vertimus, kurių laiką redagavo Juškos žodyną.

Pasibaigus karui, 1918 m. Jablonskis grįžo Lietuvon — buvo jau invalidas ir tik kėdėje vedžiojamas — du metus Kaune vadovavo mokytojų kursams, o 1922 m. Kauno universitete skaitė lietuvių kalbos paskaitas (iki 1926 m.) rašė vadovėlius, dalyvavo terminologijos ir rašybos komisijose, rašė kalbines recenzijas.

Didžiausias Jablonskio nuopelnas — lietuvių bendrinės kalbos pagrindų sukūrimas: „Lietuvių kalbos gramatika“, „Lietuvių sintaksė, rašomosios kalbos dalykai“, „Lietuvių kalbos vadovėlis“, „Linksniai ir chrestomatija“, „Mūsų žodynėlis“, „Mūsų rašyba“, „Pasakėčios“ ir kiti.

Jablonskis dirbo labai daug — visiems ir visur stengėsi pa-

dėti. Savimi rūpinosi kuo mažiausiai, tai pareigos žmogus, idealistas, kovojo prieš blogį — ieškojo tiesos. Nuolatiniu jo rūpesčiu — darbu, mūsų kalba patobulėjo, nusistovėjo, rašyba daugiau suvienodėjo, naujadarai buvo gan lietuviški — dalis svetimybų pakeista savais lietuviškais žodžiais. Ir tikrai reikia stebėtis, kad Jablonskis tiek daug ir taip reikalingų darbų mūsų tautai atliko. Dirbo iki mirties — paskutiniomis metais — jau ne tik vaikščioti negalėjo, bet ir rašyti, tada jis diktavo — kiti užrašinėjo jo skelbiamas mintis apie lietuvių kalbą.

Jablonskis savo nuopelnais — nuveiktais darbais ir šiandien gyvena mūsų tarpe, mūsų kalboje, mūsų kultūroje. Šiandien mes net nežinome, kiek daug lietuviškų žodžių, Jablonskio sukurtų, vartojame savo kalboje. Jis įvedė ir mūsų kalbą savaitės dienų pavadinimus: pirmadienis, antradienis... ateitis, praeitis, tautietis, valstietis, pažanga ir daug kitų. O kokią daugybę žodžių — svetimybų išmetė iš lietuvių kalbos: jau užmiršome panedėlius, Cetvergus, griekius ir kitą daugybę žodžių.

Ir šiaandien lietuvių kalbos normavimo klausimais neapsieiname be Jablonskio. Jis padėjo tvirtus pagrindus mūsų rašomajai kalbai ir nurodė būdus, kaip mes turime tobulinti savo gimtąją kalbą. Jo kalbinė dvasia ir šiaandien gyvena mūsų literatūroje, mokyklose ir kitur.

• Berniuko balsas keičiasi, kai jis tampa vyru... mergaitės — kai ji tampa žmona.

Vertė S. B. Gl.

LIUDNA TAMAROS ISTORIJA

Tamara gimė 1932 metais Berlyne. Ji buvo antras kūdikis Idos ir Boriso šeimoje. Motina Ida buvo gimusi Lietuvoje, bet po Pirmojo karo ją šeima persikėlė į Stalupėnus.

Tėvas Borisas buvo caro armijos karininkas, sužeistas pateko į vokiečių nelaisvę. Po komunistų perversmo nutarė pasilikti Vokietijoje.

Tėvas Berlyne atstovavo Brolių Varnerių filmų bendrovę. 1933 metais naciai uždraudė jam verstis šiuo darbu. Jo bendrovė, tačiau, jam temokėjo mažą atlyginimą ir jis šiaip taip vertėsi.

Keturiais metais praėjus, jam buvo visai uždrausta uždarbiauti, nes žmona buvo žydė. Borisas, nors visuomet pabrėždavo esąs graikų katalikas, buvo taip pat žydų kilmės. Jo pavardė buvo Jafė. Nežiūrint trukdymų, Borisas vis dėlto gavo nacių leidimą darbu ir laikėsi Berlyne iki 1939 metų spalio 27 dienos.

Tuo metu šeimoje jau buvo trys maži vaikai. Dešimties metų Aleksandras — Saša, 9 metų Tamara ir 7 metų Jaka. Motina Ida tuomet buvo 30 metų, kai vyras jau skaičiavo 47.

Spalio 27 diena buvo lemtinga. Boriso leidimas gyventi Vokietijoje turėjo baigtis už penkių dienų. Pinigų trūko. Trečia- sis Reichas jau buvo užkariavęs Lenkiją ir kariavo su Prancūzija ir Anglija. Daugelis Vokietijos žydų naktimis dingdavo be žinios. Borisas Jafė, sukrapštes apie 200 dolerių kelionpinigių, tą dieną paliko šeimą ir per Kopenhagą išplaukė į Niujorką.

Nėra žinoma, kodėl šeima pasilikė Berlyne. Tačiau yra žinoma, kad Borisas Jafė Amerikoje buvo globojamas kvakerių ir per jų organizaciją rūpinosi šeimos išvežimu iš Vokietijos. Deja, Amerika šeimai vizos neįdavė. Nepadėjo vizos gauti ir žydų Džointo pastangos.

Jau 1941 metais žmona Ida rašė savo vyrui, kad vienas pažįstamas žydas buvo nacių galvėje užpultas ir užmuštas. Kitas pažįstamas buvo išvežtas į koncentracijos stovyklą. Pačiai Idai buvo įsakyta apleisti butą Berlyne.

Dieną prieš Vokietijos-Rusijos karo pradžią, 1941 metų birželio 21, pusę šeštos val. ryto keli

gestapininkai įsiveržė į Idos Jafės butą ir liepė per 90 minučių susipakuoti. Dešimtį dienų išbuvęs pereinamoje stovykloje, 1059 vyrai, moterys ir vaikai iš Vokietijos, Italijos, Belgijos ir Olandijos buvo pakrauti į traukinių vienuoliškos dienos kelionei į nežinią. Liepos 13-oji buvo fantastiška diena — visi pasiekė Turkijos sieną ir buvo karališkai pamaitinti. Ida, patalpinta Istanbulo viešbutyje, parašė vyrui, kad ji vakarieniavo su Amerikos konsulu ir kad ją imigracijos dokumentai bus persiųsti į Sovietų Sąjungą, iš kurios jie galės pasiekti JAV.

Rusija

Borisas Jafė iš šeimos daugiau nebegirdėjo tais metais. 1944 metais jis gavo atviruką iš nepažįstamos moters pavarde Lifšicienė, kuri pranešė, kad jo žmona mirė Sibire nuo bado ir šalčio. Tą patį vėliau patvirtino ir Amerikos konsulas Maskvoje. 1945 metų pradžioje jis sulaukė atviruko, parašyto vokiškai, iš Tamaros. Tamara rašė, kad ji yra vežama į vaikų prieglaudą Achmoleškoje. Ji septynis mėnesius gulėjusi ligoninėje. Mama ir broliai Saša ir Jaka mirė.

Šis atvirukas Borisą nepaprastai prislegė. Jis nenorėjo tikėti, kad trijų ketvirtadalių jo šeimos nebėra. Pinigų Jafė neturėjo, nes viskas, ką jis uždirbdavo, buvo išleista ieškant žmoną su vaikais. Prie Amerikos jis taip pat nemokėjo prisitaikyti ir karui pasibaigus jis ypač buvo bedarbis. Ilgainiui iš pėnios Lifšicienės laišku paaikšėjo jo šeimos istorija. Jinai, mat, su vyru buvo toje pačioje deportuojamų grupėje ir pateko į tą pačią vietą drauge su Jafė. Vos Sovietų Sąjungą iš Turkijos pasiekus, Lifšicienės vyras buvo atskirtas ir ji nieko apie jį nebežinojo.

Iš pradžios abi šeimos buvo paskirtos laukų darbams pietinėje Rusijoje, kur Tamara apsirgo skarlatina ir buvo patalpinta į ligoninę. Gruodyje visi buvo sugrūsti į gyvulinius vagonus ir mėnesį keliavo į šiaurę. Kai kuriomis dienomis vagonai nebuvo net atidaromi ir aprūpinami vandeniu. Sibiro žiemos temperatūra ten pasiekdavo net 50°F žemiau nulio! (Bus daugiau)

PELĖDA IR ASILAS

Žlibas asilas miške paklydo.

Jis toli keliaut norėjo,
Bet naktį jis tarp krūmų taip įstrigo,
Kad pajudėt nei šen, nei ten jis negalėjo.
Net su gerom akim čia tektų laužyt galvą,
O gal net panaudot kitų pagalbą.

Jo laimei pelėda atlėkė laiku
Ir ji sutiko būti asilo vadu.
Visi žino, kaip gerai pelėda naktį mato;
Viską išskirt tamsoj ji jau priprato.
Asilą ji išvedė iš miško ir nori jį apleisti,
Bet asilas nenori jos paleisti.
Na, ar galima su tokiu geru vadu skirtis?
Asilas pradėjo ją maldauti ir spirtis,
Kad pelėda jojo pagailėtų
Ir kad juodu kartu keliaut galėtų.
Asilas pelėdą prikalbėjo
Ir ant jo nugaros ji tuoj tupėjo.
Juodu kartu keliavo,
Bet ar toli jie husigavo?
Jų kelionė gerai vyko tamsoje lig aušros,
Bet kai saulė užtekėjo,
Vadas apsilbo nuo šviesos
Ir, tako neprimatęs, klaidinėjo.
Bet pelėda užsispyrus, žlibimo ji nepaiso
Ir kryptį asilo ji nuolat taiso.
„Atsargiai“, šaukia, „dešinėje matau aš balą“.
Bet jokios balos ten nebuvo, tik smėlis ant saulės balą.
„Dar porą žingsnių į kairę! Dabar pakaks!“
Ir pūkšt abu į klaną.

(V. Petraitis, Pasakėčios, 217 psl., kainą \$3.)
gaunamos Naujienose

Cold war.

It was bad enough we had to fight the British for our freedom. But on top of that, we had to fight the weather, too.

Because winter at Valley Forge meant snow, ice, and freezing temperatures. All serious enemies to a makeshift army without proper clothing, not nearly enough food, and short on ammunition.

It was an army long on courage, but short on money.

And then the money came. Some \$27,000,000 from the pockets of new Americans.

That's how people took stock.

Take stock in America.

In America back then, and you know how they turned out.

Nowadays, people are still helping America stay strong and self-sufficient. And they're helping themselves to safe, dependable savings. By taking stock in America with the Payroll Savings Plan.

Buy United States Savings Bonds. They won't leave you out in the cold.

Now if Bonds pay 4 1/2% interest when held to maturity of 5 years (4 1/2% the first year). Low, steady, dependable. Bonds can be replaced if needed in 1 year. Bonds are subject to state and local income taxes, and federal tax when the interest is paid out.

DR. ANTANO J. GUSENO RAŠTAI

Naujienose galima gauti nepaprastai įdomius gydytojo, visuomenės veikėjo ir rašytojo atsiminimus.

Dr. A. Gussen — MINTYS IR DARBAI, 259 psl., liečia 1905 metų įvykius, Jablonskio ir Totoraičio jaunas dienas ir susirūpinimą \$8.00

Dr. A. J. Gussen — DANTYS, jų priežiūra, sveikata ir grožis. Kietais viršeliais \$4.00
Minkštais viršeliais, tik \$3.00

Dr. A. J. Gussen — AUKŠTŲ KULTŲRA — ŽIAURUS ŽMONES. Kelionės po Europą įspūdingai. Tik \$2.00

Galima taip pat užsakyti paštą, atsiuntus čekį arba money orderį, prie nurodytos kainos pridėjant \$1 persiuntimo išlaidoms.

NAUJIENOS,

1737 So. HALSTED ST., CHICAGO, IL 60608

LOS ANGELES, CALIF.

L.A. Times apie lietuvių parapiją

Los Angeles ir apylinkių lietuvių mini šv. Kazimiero parapijos 40 metų sukaktuvę. Birželio 21 d. tas jubiliejus paminėtas pamaldomis ir koncertu. Kaip tai visa praėjo, manau skaitytojai jau bus sužinoję iš Vl. Bakūno aprašymo.

Kai birželio 24 d. grįžau iš San Francisco, tai teiravausi kaimynų, kokį įspūdį jiems paliko šv. Kazimiero parapijos Lietuvos dėnos programa. Vis tik geri atsiliepimai. O birželio 27 d. Los Angeles Times dienraštyje paskaičiau neturpą straipsnį apie šią lietuvių parapiją. Rašinyje pavadinimas: "Lithuanians Rallying Point Marks Anniversary".

Paciū pirmuoju sakiniu mini, jog parapija įsteigta 1941 metais, vieniems metams praėjus nuo to, kai Sovietų sąjungos kariinės jėgos užėmė Lietuvą ir kitas Pabaltijo valstybes. 1951 m. pašventinta nauja bažnyčia, gi šventinimo apeigose būvę pasakytą, jog tos naujos bažnyčios pastatymas yra atsakymas Stalinui. Šventintojas Msgr. Thomas O' Dwyer optimistiškai kalbėjęs, jog laikas dirba prieš kiekvieną jėgą, kuri eina prieš prigimtį ir kad tokia jėga sunyks. Lietuvai grįš laisvė.

L. A. Times rašo, jog Goviečių s-ga nesugrįžavo, bet šv. Kazimiero parapija išaugo ir perduoda istoriją nuo 1940 metų. Dabar 40-ties m. jubiliejų minint primenama, jog čia yra lankęsi lietuvių neseniai nuo komunizmo pabėgę, tai Pranas ir Algirdas Brazinskai, Simas Kudirkas ir Vladas Šakalys. Visų jų pabėgimo istorijos trumpai paminėtos.

J. KUČINGIS KLEBONAUJA
NUO 1947 METŲ

Rašoma, jog lietuvių šv. Kazimiero parapijai nuo 1947 metų vadovauja klebonas monsinjoras Jonas Kučingis. Ta proga L. A. Times cituoja komunistinę "Tiesą", kurioje buvo prieštaringai, kad prelatas Kučingis iškilmingai bažnyčioje priėmė Vladą Šakalį, leido prakalbėti ir maldininkus ir kad pats klebonas Šakaliui plojo bei paragino bažnyčioje buvusius plojimais Šakalį pasveikinti.

Amerikiečių dienraščio straipsnis baigiamas žinele, jog parapijos jubiliejus bus minimas per visus šiuos metus, o birželio 21 d. būvę suvažiuosius apie tūkstantis lietuvių pamaldoms ir koncertui, kurio programai va-

dovautsi aktorė Rūta Lee (Kilmonytė-Lowe).

Iš skautų veiklos. Mokyklų atostogoms prasidėjus, atsinaujina jaunimo organizacijų veikla. Rugsėjo 1 d. iki 16 d. bus skautų stovyklavimas jų savaime miške, "Rambynas" stovykloje. Rengiami jauni vadovai ir vadovės, kurie birželio 27 ir 28 dienomis stovyklavimui egzaminavosi. Skautų stovyklavietė yra apie 115 mylių nuo Los Angeles, San Bernardino kalnuose, į šiaurę nuo Big Bear ežero. Kaip jau ne kartą praityje, taip ir šios žiemos ar pavasario laikotarpio stovyklavietė vėl aplanke padaužos ir gerokai padarė nuostolių stovyklos namui.

Demonstracija prie SSSR konsulato rengiama liepos 18 ir 19 dienomis. Dalyvaus San Francisco ir apylinkių lietuviai, latviai, estai, lenkai ir kitų pavertę tautų nariai. Inf. centras losangeliešius ragina į demonstraciją vykti ir organizuoja susisiekimo priemones. Kaip pernai, taip ir šimet demonstracijos sumanytojai yra losangeliečiai jaunimo veikėjai.

"Lietuvio Žurnalisto" trečiasis Los Angeles paruoštas numeris jau spausdinamas. Redaktorė yra Kleva R. Vidžiūnienė. Rudens parengimas prasidėjus, vietos žurnalistai latvių salėje turėsį puikių meninės programos vakarojimą — balių. Visuomenė bus kviečiama dalyvauti.

Nauja advokata. Dalia Julia Butkutė-Epley baigė Berkeley mieste Kalifornijos universitete teisų mokslą ir pradėjo dirbti advokatų įstaigoje San Francisco mieste. Anksčiau ji mokėsi Illinois universitete ir ten gavo B. S. mokslo laipsnį iš chemijos ir matematikos. Ji yra Henriko ir Marijos Butkų duklė.

Mirė Vincas Karalius. Jis buvo aviacijos karininkas ir kurį laiką šakių apskr. viršininkas. Birželio 17 d. palaidotas šv. Kryžiaus kapinėse. Liko žmona Ona, duklė Dalia ir sūnus Algis su šeima. Kai Karalių duklė ir sūnus čia mokyklą lankė, jie buvo veiklūs įvairiose lietuvių organizacijose.

Anksteliau, paprastai tėvas mokydavo sūnų, kaip skustis barzda — šiandien patarimus barzdos reikalais tėvai gauna iš sūnaus.

Moderni muzika yra visiška tvarkoje, tačiau kodėl ji turėjo atsirasti mūsų laikais.

Aktorė Rūta Lee (Kilmonytė-Lowe)

STEFANJA ROKIENE

TRAUKINIAI RIEDA MIRTIN

1941 M. BIRŽELIS

Birželio mėn. 11 d. Dūksto ir Turmanto geležinkelio stotysna privarė labai daug prekinį vagonų. Tie vagonai greit visoms puolė į akis, nes stotys buvo mažos ir jų parkai reikšūs. Žmonės pradėjo spėlioti, kad bus vykdoma duoninių grūdų ir rėk vizicija.

1941 m. birželio 13 d. J. Zarasus buvo skubiai iškviešti visi kompartijos aktyvistai. Tos pačios dienos vakarą J. Zarasus atvažiavo didelis NKVD kariuomenės dalinys. Tas dalinys tuojau savo žinion perėmė visas viešojo susisiekimo priemones: autobusus, sunkvežimius ir lengvasias mašinas. Zarasų miesto gyventojai pradėjo karvoti gusimis. Kas bus? Kadangi buvo lalukiama karo, tai galvota, kad bus vykdoma atsarginių mobiliacija. Tą patį vakarą, kaip tyčia, per Zarasus praskrido raudo nosios aviacijos kariniai lėktuvai ir jie dar patvirtino žmonių spėliojimus. Niekas negalvojo, kad bus vykdomas masinis lietuvių tremimas Sibiran. Niekas ir nesapnavo, kad bus tremiami seneliai, motinos su mažais kūdikiais, ištisos šeimos su vaikais ir net ligonys.

Tremimų technika pas bolševikus jau buvo išdirbta ir praktiškai daug kartų pavartota. Tuos savo patyrimus jie panaudojo Lietuvoje ir kitose Baltijos valstybėse.

Tremimams vykdyti prie Turmanto geležinkelio stoties buvo sudarytas operatyvinis štabas. Labai charakteringa, kad jame buvo tik vieni rusai. Net vidaus reikalų komisaras A. Guzevičius ir saugumo departamento direktorius A. Sniečkus tame štabe nefigūravo. Jie aklaiklausė rusų įsakymų ir juos vykdė, o J. Paleckis ir Gedvilai jiems pakišus tremiamųjų sąrašus aklaik pasirašė ir prieš lietuvių tautą yra atsakingi už treminių kancias ir mirtį.

Mažesnio masto operatyviniai tremimo štabai buvo sudaryti didesniuose miestuose ir visuose apskrinių centruose.

Tremiamųjų sąrašus sudarė vietos komunistai ir ji patikėtiniai. Visoms aukoms sudaryta bylos, kuriose atžymėta nepriklausomybės laikų veikla ir, jei buvo valstybės tarnautojas, tai nurodyta kokioje žinyboje, tarnavo. Kiekvienoje byloje buvo tremiamojo fotografija, kad ji galima būtų lengviau atpažinti. Jei numatyta ištremti visą šeimą, tai šeimos galvos bylon įrašyta žvona ir visi vaikai.

Arestams vykdyti sudaryta mažos operatyvinės grupės iš NKVD kariuomenės ir vieno lietuvių, kuris gerai pažino vietoves ir tremiamuosius. Tai lietuviški Judai, kurie išdavinėjo savo nekaltus brolius. Kur tikėjosi ga-

valstybėse. Tremimams vykdyti prie Turmanto geležinkelio stoties buvo sudarytas operatyvinis štabas. Labai charakteringa, kad jame buvo tik vieni rusai. Net vidaus reikalų komisaras A. Guzevičius ir saugumo departamento direktorius A. Sniečkus tame štabe nefigūravo. Jie aklaiklausė rusų įsakymų ir juos vykdė, o J. Paleckis ir Gedvilai jiems pakišus tremiamųjų sąrašus aklaik pasirašė ir prieš lietuvių tautą yra atsakingi už treminių kancias ir mirtį.

Mažesnio masto operatyviniai tremimo štabai buvo sudaryti didesniuose miestuose ir visuose apskrinių centruose. Tremiamųjų sąrašus sudarė vietos komunistai ir ji patikėtiniai. Visoms aukoms sudaryta bylos, kuriose atžymėta nepriklausomybės laikų veikla ir, jei buvo valstybės tarnautojas, tai nurodyta kokioje žinyboje, tarnavo. Kiekvienoje byloje buvo tremiamojo fotografija, kad ji galima būtų lengviau atpažinti. Jei numatyta ištremti visą šeimą, tai šeimos galvos bylon įrašyta žvona ir visi vaikai.

Arestams vykdyti sudaryta mažos operatyvinės grupės iš NKVD kariuomenės ir vieno lietuvių, kuris gerai pažino vietoves ir tremiamuosius. Tai lietuviški Judai, kurie išdavinėjo savo nekaltus brolius. Kur tikėjosi ga-

valstybėse. Tremimams vykdyti prie Turmanto geležinkelio stoties buvo sudarytas operatyvinis štabas. Labai charakteringa, kad jame buvo tik vieni rusai. Net vidaus reikalų komisaras A. Guzevičius ir saugumo departamento direktorius A. Sniečkus tame štabe nefigūravo. Jie aklaiklausė rusų įsakymų ir juos vykdė, o J. Paleckis ir Gedvilai jiems pakišus tremiamųjų sąrašus aklaik pasirašė ir prieš lietuvių tautą yra atsakingi už treminių kancias ir mirtį.

limo pasipriešinimo, ten pasūnė didesni skaičių kariuomenių ir net po du lietuviškus išdavikus, kurie irgi buvo ginkluoti.

Išaušo baisus, dar mūsų tautos istorijoje negirdėtas, 1941 m. birželio 14 d. rytas. Į kiekvieną apskrities valdžią dundėjo autobusai ir sunkvežimiai su ginkluotais rusų kariais. Tie valdžios vietovėmis ir apylinkėmis skirtingos operatyvinės grupės. Valdžiuose jos buvo iškištos į mažesnius būrelius ir pastutas suiminti tremiamuosius. Treminiams vežti išvartys ūkininkų pastotys. Arimiesni buvo tiesiai vežami į Dūksto ir Turmanto geležinkelio stotis, o iš tolimesnių vietų visi buvo suvežti į Zarasus ir iš čia transportuojami į Turmantą. Važdas baisus, neišsivažiavojamas ir drebinas kiekiausias širdis iki ašarų ir alpimo. Nekaltų kūdikių ir vaikų klyksmas, senelių duslūs maldos žodžiai ir atodūsiai, moterų isteriškos skausmo ašaros ir vyrų griežimas dantimis aidėjo visame Zarasų krašte ir enkavedistų tryptamoje Lietuvoje. Viskas nutilo ir nusčiuvo, net ir gegutės liovėsi kvatoti. Mėlynaveidžių ežerų pakrantių karklai ir žilvčiai galiai verkė pamerkę savo kasas krikštolinio vandens bangytėse ir visų vejų pučiamas Gražutės šilas gūždžiai vaietojo.

Prasidėjo pasmerkųjų procesija į Dūksto geležinkelio stotį. Žmonės pakelėse smalsiai žiūrėjo į mus ir lydėjo klaišiomis akimis. Mes nežinojom, ką jie tada galvojo, bet ši vežimų vilks tinė aiškiai rodė visos mūsų tautos likimą.

Važiavau su niūriomis mintimis. Kad tik nesusirastų mano artimųjų, kad tik nepaįmtų vienos mažytės mano dukrelės!

Atvėžė į Dūksto stotį. Čia visur pilna NKVD kariuomenės. Ant bėgių stovi parengti gyvuliniai vagonai su narais ir gerai užrakinti. Krausto mus į vagonus. Netoli pamatau pažįstamą nuovados viršininką Antaną Pumputį su žmona.

Statyje tremiamųjų daugybė. Jau mes vagonė. Susikraustom ant viršutinių narų. Savo "turtą" nukišu kampan ir atsisėdu prie mažo spygliuotom vielom apraizgyto langelio. Prie manęs užima vieną abu Pumpučiai. Toliau ūkininkas Švalkus su žmona. Salako pašto viršininkas Pakulnis su žmona, ūkininkas Raštikis su žmona ir vaikai. Ir vis kas valandą atidaro vagono duris įstamia naujus bendrakeleivius. Visi su menkais bagažais, bet maisto turi už mane daugiau.

Prasidėjo pasmerkųjų procesija į Dūksto geležinkelio stotį. Žmonės pakelėse smalsiai žiūrėjo į mus ir lydėjo klaišiomis akimis. Mes nežinojom, ką jie tada galvojo, bet ši vežimų vilks tinė aiškiai rodė visos mūsų tautos likimą. Važiavau su niūriomis mintimis. Kad tik nesusirastų mano artimųjų, kad tik nepaįmtų vienos mažytės mano dukrelės! Atvėžė į Dūksto stotį. Čia visur pilna NKVD kariuomenės. Ant bėgių stovi parengti gyvuliniai vagonai su narais ir gerai užrakinti. Krausto mus į vagonus. Netoli pamatau pažįstamą nuovados viršininką Antaną Pumputį su žmona. Statyje tremiamųjų daugybė. Jau mes vagonė. Susikraustom ant viršutinių narų. Savo "turtą" nukišu kampan ir atsisėdu prie mažo spygliuotom vielom apraizgyto langelio. Prie manęs užima vieną abu Pumpučiai. Toliau ūkininkas Švalkus su žmona. Salako pašto viršininkas Pakulnis su žmona, ūkininkas Raštikis su žmona ir vaikai. Ir vis kas valandą atidaro vagono duris įstamia naujus bendrakeleivius. Visi su menkais bagažais, bet maisto turi už mane daugiau.

* * *

Dūksto stotyje mus išlaikė tris dienas. Vidurdienį birželio saulė labai prikaindavo vagonus ir mes dusome. Mūsų prašymai atidaryti vagono duris liko neišgirsti. Vaikai nuo karščio pradėjo alpti.

Jau birželio 17 d. Maisto mums vis įmeta sargybiniai. Jis skirtingas rabinams. Gaunu ir aš virtinę riestainių iš Dūksto geležinkelio stoties tarnautojo Andriaus Švalkaus. Bet alkiejo nejauciame ir niekas valgyti nemori. Sielos skausmas nutildo alkį ir visus kūno skausmus.

Pradėjo stumdyti mūsų vagonus. Pasidarė dar gūždžiau. Jau veš iš Lietuvos. Vis buvo ramiau, kad ir užrakintiems, bet dar savo tėvynėje. Kur? Visi galvojom apie kalėjimą.

Paskutiniai vagonų dužiai, švilpukai, ir važiuojam. Vagone mirtina tyla. Visų išsigandusių akys žvelgia pro plyšelius į tėviškes laukus. Visi nori dar ką pamatyti su savim paskutinį paliekamos tėvynės vaizdą.

Traukinys didina greitį. Žiūrėm pro plyšelius. Aš sėdžiu labai geroj vietoj, prie spygliuotomis vielomis apkalto langelio, ir viską gerai matau. Privaziuojame kelią, kuris kerta bėgius. Važiuoja pagyvenęs ūkininkas. Sustoja praleisti traukinį ir išlipa iš raių. Stovi ir žiūri, žiūri. Nusima kepurę. Susigriebia už galvos ir pradeda rauti sau plaukus. Tai skausmas visos kryžiuojamos mūsų tautos. Ir kas išmatuos jo skausmą, skausmą važiavimą ir skausmą pasilikusių. Gal jis pats buvo daug skausmo pergyvenęs, o gal vagonuose turėjo artimųjų. Mes jį tada supratom, suprato jis ir mus. Ir jo šviesus paveikslas sunkiomis valandomis guodė mus ir stiprino ir po daugelio metų neišdilo iš atminties.

Sustojome mažoje stotelėje. Joje manevravo darbinis traukinys. Pradėjome kalbėtis su darbininkais. Staiga pamaciau savo buvusį mokinį L. Kumpiną. Paklausiau, ką jis traukinyje matė iš pažįstamų. Jis man pasakė, kad matęs Vinčą Gučių, Juozą Janaudį, Jurgį Kvedarą, mokytoją Alfonsą Pranskūną ir mano vyrą. Rado, suėmė. Dar guodžiuosi, bet jis mus gerai pažįsta ir suklysti negalėjo. Visa nutirpau. Krūtine spaudžia dar didesnis skausmas. Kas atsitiko su dukryte?

Gaunu pieštuką ir blanknotę. Rašau giminėms raštelius, prašau neapleisti vaiko ir mėtai pro vagono plyšelius. Pastovėjo traukinys stotelėje, ir vėl važiuojam. Pravažiujame pro mažą miškelį. Čia manevruoja Lietuvos kariuomenės raiteliai. Staigmena: žaibo greitumu raiteliai išsiriškia ir ginklu gerbdami atiduoda mums pagarbą! Tai buvo paskutinė Lietuvos laisvės žiburio pagarbą mirti pasmerktiesiems. Taip įvyko ne toli Pabradaš.

To vaizdo aš nepamiršiu iki paskutinio atodūsio. Jis man buvo ramščiu sunkiausioje gyvenimo valandoje.

Štai ir Naujoji V. Inia. Traukinys sustoja. Stovim. Šalia manevruoja kitas traukinys. Matau pro langelį mokytoją A. Pranckūną ir kitų vyrų galvas. Jis nusekė savo šeimą, kad būtų kartu ir sutiktų bendrą likimą.

Staiga atrakina vagono duris ir išsūkia visus vyrus. Kam? Spėliojimai, abejonės. Gal tardymai, gal dar sugrįž. Išsūkio vyrai kaip stovi, dauguma net ir be kepurė. Visus juos persodino į kitą traukinį. Žmonas dar bandė pro sargybinius perduoti maisto ir drabužių. Vieni pažėmė, kiti ne, bet ar atidavė, kas gi žino. Mūsų vagonė liko tik vienas senukas lenkas iš Dūksto apylinkės, kuris mane Sibire vis guosdavo, kad grįšim. Bet jis ne grįžo mirė.

Naujojos Vilnios stotyje buvo daugybė žmonių, ir visi verkė kruvinomis ašaromis. Matau ir tokį vaizdą: stovi vyras atsiėmęs stulpą, stovi lyg suakmenėjęs, o ašaros per skruostus jam rieda upeliu. Aš vis mėtau raštelius. Pamatė vieną raštelį tas vyras ir primynė koją. Buvau tik ra, kad tas raštelis, pasiekęs adresatą. Ir štai po daugelio metų matau: guli vyro byloje pageltę mano anuomet rašyti laiškeliai.

Labai gaila dukrytės. Nors jai geriau, negu važiuojantiems. Nors pamatysiu kada nors... Labai gaila visų. Visur visi labai gaili. Verkiu. Neapleiskit vie ni kitų. Kur veža, nežinia. Kai nuveš — parašysiu. Pažįstamų vagonė daug. Imbradiškių, Stelmuziškių ir t.t.

Neapleiskit, neapleiskit! Mažytės. Kartu važiuoja į Stelmuzės šeimą ir t. t. Aatiduokit seneliui ar Pranui!

"Naujoji Vilnia 1941. VI. 20. Vyrus atskyrė nuo moterų net kitan ašelonan. Sako, bus jų iki (Nukelta į 5-tą puslapį)

NEBRANGIOS, BET VERTINGOS KNYGOS

● LITERATURA, lietuvių literatūros, meno ir mokslo 1954 m. metraštis. Jame yra vertingi, niekuomet nesensta, Vinco Krėvės, Igno Šlapelio, Vinco Maciūno, P. Joniko, V. Stankos, J. Rukščio, dr. Kazio Griniaus, taip pat K. Matusėvičiaus ir V. Meilaus straipsniai bei studijos, iliustruotos nuotraukomis ir M. K. Čiurlionio, M. Šileikio, V. Kašubos, A. Rūkštelės ir A. Varno kūrybos paveikslais. 365 pusl. knyga kainuoja tik \$3.

● DAINŲ ŠVENTES LAUKUOSE, poetės, rašytojos ir tautinių šokių pirmūnės Juozės Vaičiūnienės atsiminimai apie dainų šventes bei jų istoriją ir eigą. Įdomi skaityti ir nedainuojantiems, gerintis autorės puikiu stiliumi ir surinktais duomenimis bei užkuliais. Studija yra 151 pusl., kainuoja \$2.

● VIENISO ŽMOGAUS GYVENIMAS, Antano Rūkės aprašytas Juozo Adomaičio — Dėdės šerno gyvenimas. Tai ne sausas gyvenimo bruožų aprašymas, bet tikslu to laikotarpio buities literatūrinė studija, suskirstyta skirsniais. Ta 206 puslapių knyga parduodama tik už \$2.

● LIETUVISKASIS PAMARYS, Henriko Tomo-Tamašausko įdomiai parašyta studija apie Rytprūsius, remiantis Pakalnės ir Labguvos apskrčių duomenimis. Aprašymai įdomūs kiekvienam lietuviui. Leidinys iliustruotas nuotraukomis, pabaigoje duodama vitovardžių pavadinimai ir jų vertiniai į vokiečių kalbą. Labai naudingoje 335 pusl. knygoje yra Rytprūsių žemėlapis. Kaina \$6.

● KĄ LAUMES LEMĖ, rašytojos Petronėlės Orintaitės atsiminimai ir mintys apie asmenis ir vietas neprik. Lietuvoje ir pirmaisiais bolševikų okupacijos metais. Knyga turi 234 puslapius, bet kainuoja tik \$3.

● JULIUS JANONIS, poetas ir revoliucionierius, nesuprastas ir klaidingai interpretuojamas gyvenime ir politikoje; tik ne Jurgio Jašinskio knygoje apie Julius Janonio gyvenimą ir poeziją. Dabar būtų jį galima pavadinti kovotoju už žmogaus teises. Knyga yra didelio formato, 265 puslapių, kainuoja \$6.

● SATYRINIS NOVELAS, M. Zoschenko kūryba, J. Valaičio vertimas. 200 pusl. knygoje yra 40 sąmojingų novelių. Kaina \$2.

Knygos gaunamos Naujienose, 1739 So. Halsted St., Chicago, IL 60608. Užsakant paštu, pridėti dolerių persiuntimo išlaidoms.

3 — Naujienos, Chicago, 8, III. Thursday, July 2, 1981

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

MARIJA NOREIKIENE

2608 West 69th St., Chicago, Ill. 60629 • Tel. 925-2787

Didelis pasirinkimas geros rūšies įvairių prekių.

MAISTAS IŠ EUROPOS SANDELŲ

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

Cosmos Parcels Express Corp.

MARQUETTE GIFT PARCELS SERVICE

2501 W. 69th St., Chicago, Ill. 60629 • Tel. 925-2737

V. VALANTINAS

JAY DRUGS VAISTINĖ

2759 W. 71st St., Chicago, Ill.

• KOSTINGAI IŠPILDOMI RECEPTAI • FANNIE MAY SALDUMYNAI • KOSMETIKOS REIKMENYS

Atdara šokiadieniais nuo

9 val. ryto iki 10 val. vakaro.

Šekmadieniais nuo 9 val. ryto iki 8:30 val. vak.

D. KUHLMAN, B.S., Registruotas vaistinėlininkas

Tel. 476-2206

Inž. LIUDAS MIKŠYS,
50 metų studijavęs, kaipIŠ PRAEITIES ŪKANŲ
ATEINA LIETUVA,

parašė 700 puslapių knygą, kurioje sudėjo viską, kas bet kada ir bet kur, bet kuria kalba buvo parašyta apie Lietuvą, lietuvius ir lietuvių kalbą. Jis mokėsi kartu su kun. Jaunium ir prof. K. Būga pas geriausius šimtmečio pradžios kalbininkus, padarė lietuvių kalbą liečiančias ištraukas, paruošė tikslus vertimus ir patarė mums toliau studijuoti.

Kaina \$25. Kieti viršeliai. Paštas \$2.

NAUJIENOS

1739 S. Halsted St., Chicago, IL 60608

NAUJIENOS

THE LITHUANIAN DAILY NEWS

Published Daily Except Sunday by The Lithuanian News Pub. Co., Inc.
1739 So. Halsted Street, Chicago, IL 60608. Telephone 421-6108

SECOND-CLASS POSTAGE PAID AT CHICAGO, ILLINOIS

As of January 1, 1980		Subscription Rates:	
Chicago \$45.00 per year, \$24.00 per six months, \$12.00 per 3 months. In other USA localities \$40.00 per year, \$22.00 per six months, \$12.00 per three months. Canada \$45.00 per year; other countries \$48.00 per year.		pusei metų _____ \$22.00	trims mėnesiams _____ \$15.00
		viename mėnesiui _____ \$ 4.00	
		Kasdoje:	
		metams _____ \$45.00	pusei metų _____ \$24.00
		viename mėnesiui _____ \$ 5.00	
		Užsieniuose:	
		metams _____ \$48.00	pusei metų _____ \$26.00
		viename mėnesiui _____ \$ 5.00	
		25 cents per copy	
		Nuo sausio pirmos dienos	
		Dienraščio kainos:	
		naugijoje ir priemiestiuose:	
		metams _____ \$45.00	trims mėnesiams _____ \$24.00
		pusei metų _____ \$22.00	viename mėnesiui _____ \$ 5.00
		Kitose JAV vietose:	
		metams _____ \$48.00	Orderiu kartu su užsakymu.

NAUJIENŲ raštinė atidara kasdien, išskyrus sekmadienį, nuo 9 val. ryto iki 5 val. popiet. Seštadieniais — iki 12 val.

Suklastojo Lietuvos, o dabar klastoja ir Amerikos lietuvių praeitį

Visi žinome, kad okupantas gerokai suklastojo Lietuvos ir lietuvių tautos praeitį. Rusai vieni būtų nepajėgę to padaryti, bet rusams labai daug padėjo nedidelis lietuvių inteligentių būrelis. Didžiausias lietuvių tautos praeities klastotojas buvo Juozas Žiugžda, perėjęs veis visas lietuviškas politines partijas ir savo kelionę baigęs okupanto tarnyboje. Nepriklausomoje Lietuvoje komunistų partijos nebuvo, medžiagos apie komunistų veiklą taip pat nebuvo, tai Žiugžda ją sugalvojo ir keturiuose dideliuose tomuose paselbkė. Žiugžda pagamino "Lietuvių tautos ištakas", kur buvo iš nieko paruošti "praeities dokumentai", kuriuos šiandien turi naudoti kiekvienas pavergtas lietuvis ir komunistų skelbiamais dokumentais besiremiantis "istorikas" Remeikis.

Amerikos lietuvių praeities didžiausiu klastotoju tuo tarpu yra Vytautas Kazakevičius. Iki Kazakevičiaus kelionės į Ameriką tas klastojimas buvo neorganizuotas. Klastojo, kas po rankas pasitaikė. Klastojo, kaip išmanė. Tas klastojimas nuėjo tiek toli, kad patys Amerikos komunistai užprotestavo ir vieną klastotą knygą net patys komunistai Vilniuje sūnaukino. Pirmiausia, iš Amerikos išvežė visą Amerikos lietuvių spausdintą žodį. Išvežti Laisvės archyvai ir kitokie dokumentai, o vėliau išvežti ir įvairūs Vilnės komplektai. Visa spausdinta medžiaga iš komunistų kontroliuojamų centrų buvo suvežta į Sovietų karo laivus ir išvežta į Vilnių. Vėliau senienos pradėtos rinkti mokslo įstaigose, bet Amerikoje surinkti laikraščių komplektai buvo išvežti, o tų įstaigų nepasiekė. Svarbu buvo viską išvežti iš Amerikos, kad čia neliktų jokios įrodančios medžiagos.

Daugiausia šioje srityje atliko Vytautas Kazakevičius, praleidęs tris mėnesius Amerikos lietuvių tarpe. Jis turėjo laiko aplankyti ir pasimatyti su įtakingesniais dypukais, kad galėtų patirti jų nuotaikas, o vėliau įkinkyti ir sovietinės imperijos darbą. Per tris mėnesius jis surinko daugiau medžiagos, negu visi kiti Amerikoje buvę ir lietuvių tarpe besitrynę Maskvos agentai. Kazakevičius yra susipažinęs su savo darbu. Jis yra netingi-

nys, nealkoholikas, nepaperkamas. Jis prisirinko tiek įvairios medžiagos, kad visą savo gyvenimą nepajėgęs jos sudoroti.

Kazakevičius paruošė, o Sovietų valdžia išleido "Laisvės" albumą. Tai didelė 8 1/2 x 6 1/2 colių, 160 psl. knyga. Ji pavadinta "Laisvė-70". Knyga apie "Laisvę" spausdinta Vilniuje 1981 metais, bet knygos pradžioje, metrikiname puslapyje įrašyta "Vilnius-New Yorkas", tarytum Vilniuje veikianti komunistinė leidykla turėtų savo skyrių New Yorke. Jokio skyriaus ji čia neturi. Ji taip leidžia šį albumą, kad galėtų padėti New Yorke leidžiamai bimbinei Laisvei apmokėti pačias pagrindines sąskaitas.

Laisvė gimė Keleivio pastogėje. Ją įsteigė tie patys jauni vyrai, kurie įsteigė Keleivį ir padarė iš jo tais laikais populiarią savaitinį laikraštį.

Balandžio mėnesį, kai išėjo pirmas Laisvės numeris, tai buvo bandoma sudaryti įspūdį, kad Laisvė komunistų buvo įsteigta, bet kai Naujienos nurodė kitokius faktus, tai Kazakevičius šio leidinio pradžioje nurodė, kad pirmieji Laisvės numeriai nebuvo tokie, kokiais juos šiandien padaro Antanas Bimba.

Pirmuoju Laisvės redaktoriumi buvo tuometinis studentas Antanas Montvidas (Kazkodėl V.K. iškraipo jo pavardę, rašydamas Montvydas, nors pats daktaras iki mirties pasirašinėjo Montvidas). Montvidas išleido pirmą Laisvės numerį 1911 m. balandžio 5 dieną, o paskutinį suredagavo 1912 metų sausio 17 d. Studentas Montvidas prirašydavo veik visus Laisvės numerius.

Kazakevičius, Vlodo Viešinto lūpomis tvirtina, kad Leonas Prūseika po Montvido perėmė redaguoti Laisvę, nukreipė ją komunistine kryptimi. Kazakevičius žino, kad taip nebuvo. Tais laikais Prūseika nebuvo joks komunistas. Jis toje pačioje Laisvėje kėlė abejones dėl paties komunizmo. Prūseika redagavo Laisvę iki 1917 metų, bet tame laikotarpyje nei Prūseika, nei Laisvė nebuvo komunistinės. Prūseika buvo suorganizavęs taip vadinamą "skloką" ir penkerius metus leido komunistus kritikuojantį savaitraštį. Prūseika būtų komunistinės sistemos kritiku ir miręs, jeigu dr. P. Grigaitis būtų priėmęs Prūseiką dirbti Naujienose. Dr. Grigaitis išklaušė visų Prūseikos argumentų ir užtikrinimų būti lojaliu bendradarbiu, bet dr. Grigaitis Prūseiką nepasitikėjo. Savo nepasitikėjimą jam pasakė. Jeigu būtų susitarę, tai Prūseika būtų dienas baigęs Naujienų darbą. Vaisintas Kazakevičius gali daug ką pasakyti, bet nei Laisvė, nei Montvidas, nei Prūseika tais laikais nebuvo komunistais.

Antanas Bimba įkėlė koją Laisvę tikrai 1923 metais. Iš Bostono Laisvė buvo perkelta į New Yorką. Ten ji tapo dienraščiu, be komunistų pagalbos ir be komunistų vadovybės. Antanas Bimba, patekęs į Laisvę, nepajėgė ten visą laiką dirbti. Ten ėjo kova tarp socialistų demokratų ir susižavėjusių Rusijoje padarytu bolševikų perversmu. Bimba, didelis Lenino perversmo šalininkas, draugavo su Amerikoje besisukinėjančiu V. Kapsuku, kitus ragino vykti į Rusiją ir padėti praversti "revoliuciją", bet pats į Rusiją nevažiavo.

Apgavęs lietuvių socialdemokratų, jis ir vėl grįžo į Laisvę, bet dienraščio nepajėgė išlaikyti. Socialistų įsteigta ir išauginta dienraštį Antanas Bimba visai nugenėjo. Dr. Montvidas niekad komunistų partijos nariu nebuvo. Jis visą laiką bendradarbiavo su Naujienomis. Dažnai joms parašydavo.

Iš dienraščio, Bimba Laisvę pavertė į savaitinį. Dabar ir savaitraštis nepajėgia išsilaikyti. Jeigu ne Kazakevičiaus parama įvairiais slapvardžiais pasirašytais

Dail. Antanas Petrikonis rengiasi ką tai kurti...

VI. BAKČNAS

PASTABOS IŠ TOLO

LIETUVIŠKAI PARAPIJAI 40 METŲ

Birželio mėn. 21 d. kaitrios Kalifornijos saulės šviesoje bet gaivinami vėsaus Pacifiko mėlynųjų vandenynų dvelkimu — minėjome arba net atšventėme lietuviškosios Los Angeles parapijos (vienintelės Amerikos vakaruose), plačiau žinomos šv. Kazimiero parapijos vardu, 40-ties metų sukaktį, sutapusią su čia jau "išpilietinusia" (lietuvių tarpe) Parapijos Lietuvių Diena, kuri dabar buvo 28-toji iš eilės. Kaip ir visada, juo labiau šios sukaktuvinės Lietuvių Dienos programą pralatas J. Kučingis (parapijos klebonas jau nuo 1947 m. balandžio 11 d.) sudarė labai įdomią lietuvišką prasmę, nors ir nelabai skirtingą nuo ankstesnių Lietuvių Dienų. Mat jau daug metų, kai tos Parapijos Lietuvių Dienos būna tam tikra prasmė "meno puotė", nes pralatas J. Kučingis visada sugebėjo, nežiūrint išlaidų didumo, atkviesti čia į Los Angeles pačius geriausius — žymiausius mūsų išeivijos solistus — solistes netik čia Amerikoje gyvenančius, bet ir iš Kanados.

Ne vienas tų dainos meno mūsų vėsiuojo salėje užkasti ir užger-

raštais ir ekonomine parama, tai Laisvės Amerikoje nebūtų. "Laisvės albumas", Vilniuje spausdintas ir Amerikoje pardavinėjamas, laikinai padės Laisvei ir Bimbai, bet iš Amerikos lietuvių jokios paramos ji daugiau negaus.

Nepajėgs padėti ir Kazakevičius. Jis galės rašyti dieną ir naktį, kol džiovą gaus, bet visi žino, kad prievarta pagrobtas laikraštis negalės stovėti ant molinių rusiškų kojų.

Parodos, kuriose čia gausus Los Angeles kolonijoje gyvenančių menininkų būrys atstovauja įvairias meno rūšis: tapybą, keramiką, fotografiją, skulptūrą, rankdarbius — nėra jokia naujiena. Betgi šį kartą naujiena buvo — tai Vytautas ALEKSANDRONAS su savo foto eksponatais, kurie čia lietuviš kai publikai buvo pristatyti pirmą kartą ir žiūrovų buvo pripažinti labai aukšto lyg'o — profeso fotografijos meno perliukais. Fotografijos labai padidintos, daugumoje vaizdavo ne kokius išsišėpusius veidus, žmonių ar gyvulių grupes — bet gamtą, gelcs. V. Aleksandronas, dirbdamas su savo paroda yra dalyvavęs amerikiečių parodose ir yra laimėjęs net aukso medalį, ir kitų žymėnių už puikų foto darbą. Jo paroda ir čia, parapijos šventėje, turėjo turbūt daugiausia lankytojų, o tikriausiai — tai daugiausia užsakytojų — nes jis, esą, arti trisdešimt gavo užsakymų.

Iš dailininkų, tai Antano PETRIKONIO, iš Floridos, tapybos darbų (52) paroda buvo čia pirmą kartą. Gaila pats dailininkas atvykti dėl staigios ligos negalėjo, todėl jo darbų paroda įrengė ir globėjo jo prieteliai Alė ir Pranas SKIRMANTAI. Kiti dailininkai darbų — taip pat su gausybe darbų (tapybos, keramikos, skulptūros, rankdarbių) buvo mums gerai pažįstami iš ankstesnių parodų: A. Pažiūrienė, J. Gediminienė, J. Andrašiūnas, A. Petrauskas, J. Šlapelys, L. Lipaitė, K. Mikenas, P. Kvedaras, Elena Gimbutienė ir kt.

Parodos eksponatų pardavimas buvo mažas nors kainos buvo žemos: 30 — 150 dol. Gal pats brangiausias darbas tai turbūt P. Kvedaro, aliejaus darbas, "Kristus aukojasi už žmoniją ir karys aukojasi Lietuvos karo lauke" (kaina 600. — dol.).

Dailės darbų mažą paklausą galima pateisinti turbūt tuo, kad per eilę metų čia būnant net kelioms parodomis kasmet — lietuviui jau visi apsirūpinę savų dailininkų darbais.

(Bus daugiau)

— Civilinės Aviacijos taryba leido pakelti biliety kainas 1.2% dėl degalų pabrangimo ir išlaidų padidėjimo.

— Prez. Reaganui užėmus prezidentūrą, buvo atleista iš darbo 131,220 darbininkų.

— Libijos valdžia sumažino \$1.10 eksportuojamos naftos stalinaitės kainą.

STEPONAS KAIRYS

LIETUVIŲ TAUTINIO ATGIMIMO SĄJŪDIS

(Tęsinys)

Reikalaujamas gimnazijų visose apskrityse miestuose ir suvaržymų pašalinimo į jas stoti. projektas reikalauja, kad jose tikybės pamokos lietuviams būtų lietuviškos ir kad lietuvių kalba būtų vienas dėstomųjų dalykų. Vaikams rusiškai mokyklai paruošti reikalaujama, kad nebūtų draudžiama mokyti vaikus namie. Nebuvo užmirštas ir Vilniaus universitetas: projektas reikalauja sugrąžinti jį Vilniun ir kad jame, be kitų katedrų, būtų ir lietuvių kalbos, istorijos ir literatūros katedros. Su visu tuo lietuvių kalbos teisių reikalavimu kertasi projekto punktas f, kuriame pasakyta "Pradedamose mokyklose lietuvių vaikai turi būti mokomi visų dalykų lietuviškai. Šių mokyklų mokytojai privalo būti lietuvių renkami ir turi būti lietuviai". Ar tai buvo komisijos neapžiūrėjimas, ar vėlesnė "Varpo" redakcijos pataisa, nėra aišku. Aiškus yra dėstomųjų reikalavimų nesuderinimas.

Sekandame skyriuje "sulyg žmonių valdymo" pradžioje pasakyta: "Prisilaikydami to patinio principo, juog žmonės privalo patys save valdyti, o nebūtu valdomi svetimų jiems pristatytų viršininkų, mes reikalaujame įvedimo princ-

po savivaldybės plačiausioj reikšmėj, kaip atskiriems miestams, sodiečių valsčiams, taip lygiai ir visam mūsų kraštui". Ir to paties skyriaus punktas e nusako: "Kadangi bendri mūsų krašto reikalai valdžios tuo tarpu tėra aprūpinami vien policinėj reikšmėj, tai vietoj jų Lietuvoj turėtų (m. p.) būti įvestas visuomeninis seimas, kuriame išrinkti žmonių pasiuntiniai spręstų apie šiuos mūsų krašto reikalus: 1. aprūpinimas visų Lietuvos ekonomiskų reikalų; 2. aprūpinimas žmonių švietimo; 3. aprūpinimas žmonių gydymo ir higieniško užsilaikymo; 4. paskyrimas mokesčių ir jų išskyrimas sulig kiekvieno turtingumo, ir 5. visi kiti reikalai, kurie tik bus leisti (m. p.) apsvaistymui". Tuo tarpu reikalaujama: a) "idant valdžia pašalintų visus varžomuosius įstatymus, Lietuvai skiriamus", b) kad seniūnai, vaitai, teisėjai, raštininkai ir mokytojai (pradžios mokyklose) būtų renkami ir būtų lietuviai, c) kad apskrity viršininkai nesikištų į valsčiaus reikalus ir pagaliau, kad būtų įvestas beluomis valsčius.

Penktame partijos uždavinių skyriuje "sulyg įvairių luomų prilaikymo" projekto autoriai, ir toliau ryždamiesi atstovauti visai tautai, apibūdina partijos veiklai socialinę bazę ir jai skiriamus uždavinius. "Daugiausia rūpimsimės nuslėgtųjų gaivalų reikalais — miestų ir kaimų darbininkų, smulkžemių ir bežemių ūkininkų, smulkių amatininkų ir pramonininkų". Dėl miestų ir kaimų darbininkų projektas randasi reikalinga, kad LDP platintų tarp jų luominį ir politinį susipratimą,

"palikdama jiems laisvę tvertis organizacijas, kokias jie atras tam tikslui reikalingas". Ir kadangi darbininkų reikalais jau rūpinasi Lietuvių Socialdemokratų partija, tai projektas nedėsto, ko LDP darbininkams reikalaūtų, "pritardamas LSDP visuose reikaluose, kurie yra sujungti su tautišku darbininkų krutėjimu". Iš to atrodė, kad socialdemokratų galejo iš demokratų tikėtis neblogų talkininkų.

Bet visą dėmesį projektas skiria sodiečiams ūkininkams ir reikalavimus jų būklei pagerinti suformulavo dvylikoje punktu. Į juos įsiskaičius, nesunku pastebėti, kad pagalbon autoriams atėjo Petras Leonas: reikalavimai pakartoja jo 1891 metais "Varpe", straipsnyje "Žemdirbystės reikalai" iškeltas mintis tik neesmiškai papildydama. Apie radikalesnę žemės reformą mažai žemiems ir bežemiems žeme aprūpinti neužsiminama.

Savo užsimojimuose kuklūs projekto autoriai, kol jie kalba kultūrinį bei politinių siekimų klausimais, pasijunta drąsūs, kai jie skyriuje "sulyg parapijų sutvarkymo" išlaužia į kleboniją. Parapijų reikalų tvarkymą projektas atiduoda tikinčiųjų bendruomenei ir jos sudaromiems organams. Rinktas parapijos komitetas tvarko visus piniginius religines bendruomenes reikalus, samdo bažnyčios pareigūnus ir išmoka jiems algas; moka algas ir kunigams. Dėl ko projekto autoriai, neutralūs tikybės klausimu, matė reikalo skatinti tikinčiuosius prie tokios revoliucijos, kuri klebo-

nui suriša rankas ir kojas, piktam būnant, gal tuo tektų paaiškinti, kad tokiu būdu buvo norima išlyginti praeities sąskaitas ir su kunigais.

Per visą "Varpo" gyvavimo laiką iki 1902 metų programos klausimai jame buvo tik atsitiktinai liečiami. Komisija programos projektui sudaryti negavo iš praeities beveik jokios sukonkreintos medžiagos; ne ką galėjo jai duoti ir paskutinis varpininkų suvažiavimas, ir ji turėjo atsikvėpti savi. Neprivalė nutolti nuo varpininkų galvosenos. Kursimos demokratų partijos uždavinius komisija suskirstė į tolimuosius ir artimuosius. Tolimaisiais skyrė politinės krašto ateities klausimą, artimaisiais — dienos uždavinius. Nesunku matyti, kad nepriklausomos Lietuvos mintis buvo projekto autoriams ne tiek "tolimasis siekimas", kiek svajonė. "Tuo tarpu mums reikina apie tobulą išaiškinimą pamatų tos būsimos Lietuvos ir tvarkos, kokius joje mes norėtume užvesti, — sako projekto autoriai parapijos taktikos skyriuje; — daryti tai mes galėsime tik su pagalba svajonės, kurios neprivalo būti programoje.

(Bus daugiau)

PATS SKAITYK IR KITUS PARAGINK
SKAITYTI DIENRAŠTĮ "NAUJIENOS"

SVENTO RASTO TYRINETOJAI duoda veltui kietais viršeliais įrašę knygą apie šventąjį Rastą. Pirmą atėjusieji Naujienas galės gauti: 1) "Amžių planą", 374 psl., vardų rodyklės, arba 2) "Kasdieninė dangiškoji mana", 200 psl., kasdieniniai pamokymai, arba 3) "Laikas prisitarti", 358 puslapių.

Knygas veltui gaus pirmi atėjusieji. Kas norės daugiau šios rūšies knygų, tai prašoma kreiptis į:

SVENTO RASTO TYRINETOJAI
5421 So. Mozart Avenue,
Chicago, IL 60632

DR. PAUL V. DARGIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Westchester Community klinika
Medicinos direktorius
918 E. Manhattan Rd., Westchester, IL
JANUARIAS: 8-9 darbo dienomis ir
ketvirtadienį 8-3 val.
Tel.: 562-2727 arba 562-2728

TEL. 233-5893

DR. A. B. GLEVECKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS.

SPECIALYBĖ: AKIŲ LIGOS

3907 West 103rd Street

Valandos pagal susitarimą.

DR. FRANK PLECKAS

OPTOMETRISTAS

KALBA LIETUVISKAI

2618 W. 71st St. Tel. 737-5149

Tikrina akis. Pritaiko akinius

ir "contact lenses".

Dr. LEONAS SEIBUTIS

INKSTŲ, PUSLIES IR

PROSTATOS CHIRURGAS

2656 WEST 63rd STREET

Valandos: antradi. 1-4 popiet,

ketvirtadi. 5-7 val. vak.

Ofiso telefonas: 776-2880,

Rezidencijos telef.: 448-5545

FLORIDA

DR. C. K. BOBELIS

Prostatos, inkstų ir šlapimo

takų chirurgija.

5025 CENTRAL AVE.

St. Petersburg, Fla. 33710

Tel. (813) 321-4200

PERKRAUSTYMAI

MOVING

Laidimai — Pilna apdrauda

ZEMA KAINA

Priimam Master Charge

ir VISA korteles.

R. ŠEKENAS, Tel. 925-8063

MOVING

Apdraustas perkraustymas

iš įvairių atstumų.

ANTANAS VILIMAS

Tel. 376-1882 arba 376-5996

SOPHIE BARCUS

RADIJO SEIMOS VALANDOS

Visos programos iš WOPA,

1490 kil. A.M.

Lietuvių kalba: kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 4:00-4:30 val. popiet. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 8:30 iki 9:30 val. ryto.

Vedėja — Aldona Daukus

Telef.: Hemlock 4-2413

7159 So. MAPLEWOOD AVE.

CHICAGO, IL 60629

"Lietuvos Aidai"

KAZĖ BRAZDŽIONYTĖ

Programos vedėja

Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 8:30 val. vakaro.

Visos laidos iš WCEV stoties,

bangos 1450 AM.

St. Petersburg, Fla., 12:30 val. p.p.

iš WTIS stoties, 1110 AM bangos.

2646 W. 71st Street

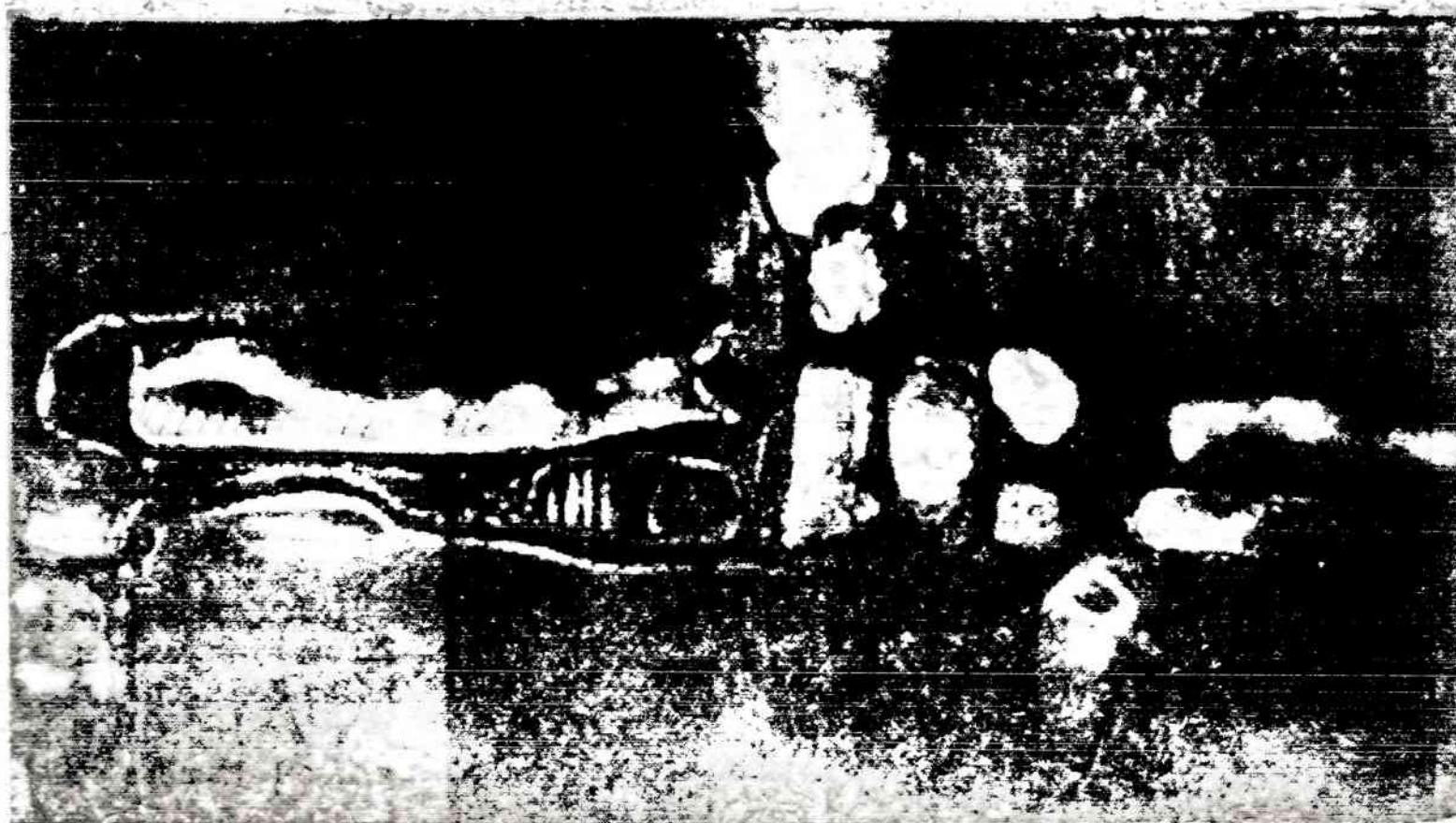
Chicago, Illinois 60629

Telef. 778-5374

PATS SKAITYK IR DAP K

TUS PARAGINK SKAITYTI

DIENRAŠTĮ "NAUJENAS"

M. ZUMBAKIENE

(EMALIS)

ST. TRINKA

TARP VOKIETIJOS IR SOVIETU SĄJUNGOS PRASIDĖJO KARAS

Rašydamas atsiminimus minėjau, kad 1941 m. sausio mėnesio pradžioje, bolševikams okupavus Lietuvą, buvau iš kriminalinės policijos tarnybos paliuosutas, todėl buvau priverstas kitur ieškoti darbo. Praslinkus kuriam laikui, tarpininkaujant vienam mano geram pažįstamam, gavau Gubernijos Alaus Bravoro, Tauragės urmo sandėlio buhalterio vietą. Tačiau, praslinkus keliems mėnesiams, urmo sandėlį iš mūsų perėmė Valstybinė Prekyba, todėl teko su šia tarnyba atsiveikinti.

Grįžęs į Šiaulius dirbau Gubernijos Alaus Bravoro buhalterijos skyriuje. Po kiek laiko žmonės pradėjo kalbėti, kad Šiaulių geležinkelio stotyje yra varuosiama žmonių išvežimui gyvuliniai vagonai, kurių viename kampe yra padaromos skylės gamtos reikalui atlikti. Tačiau kokius žmones veš, ir kur, niekas nežinojo.

Birželio mėnesio 15 dieną, ankstyvą rytą N. K. V. D. ypatingas dalinys, kurio kareiviai dėvėjo mėlynas kepure, su pagalbiniais komunistų, pradėjo suimti žmones ir sunkvežimiais vežti į šiaulių geležinkelio stotį. Atvežus į stotį jie buvo patalpinti į tam tikslui paruoštus vagonus, kuriuos saugojo to pat N. K. V. D. kareiviai. Tarp suimtųjų buvo daug mano pažįstamų, buvusių saugumo ir kriminalinės policijos tarnautojų, buvusių šulių ir šiaip miestų gyventojų.

Kiek iš viso į Šiaulių miestą buvo išvežta gyventojų — nežinau. Tačiau, žmonės kalbėjo, kad iš Šiaulių miesto ir apylinkės buvo išvežta keli šimtai žmonių. Noriu paminėti, kad komunistų valdžia nepasigalėjo nei mažų vaikų, nei sergančių žmonių. Kaip pavyzdį noriu paminėti buvusį saugumo policijos tarnautoją Vladą Kožemaką, gyvenusį Šiaulių mieste, kuris Lietuvos nepriklausomybės laikais eidamas tarnybos pareigas peršėlo ir liko nuo uosmens paraližuotas ir negalėjo vaikščioti. Jis irgi su savo šeima buvo išvežtas į Sibirą ir jo tolesnis likimas nėra žinomas.

Aš į pirmąjį išvežamųjų sąrašą turbūt nebuvau įtrauktas todėl, kad sudarant sąrašus gyvenau Tauragės mieste, kur manęs niekas nepažino ir nežinojo kokias pareigas aš nepriklausomybės laikais ėjau. Kadangi buvo skleidžiami gandai, kad yra sudaromi sąrašai antram žmo-

nui išvežimui, tai aš savo bute naktimis nebemiegojau ir su savo žmona ir dukra buvome laikinai apsigyvenę pas man pažįstamą Gegužių dvaro savininką V. Zbarą, kurio dvaras buvo apie 5 kilometrų nuo Šiaulių miesto prie Rekyvos ežero. Paminėtas Vizbaras Lietuvos nepriklausomybės laikais kelis metus ėjo Palangos miesto burmistro pareigas, bet prieš bolševikų atėjimą nuo burmistro pareigų atsisakė ir nusipirkęs Gegužių dvarą, pats ūkininkavo (jis yra jau miręs).

1941 m. birželio mėnesio 21 dieną, anksti rytą, apie 3 valandą, kuomet aš dar miegojau, iš girdau lėktuvų motorų ūžimą ir bombų sprogius. Išėjęs laukui pamaciau, kad virš Zoknių aerodromo, kuris buvo apie 3 kilometrų nuo Šiaulių miesto, skrido lėktuvai ir bombardavo. Taipogi girdėjosi bombų sproginiai Gruzdžių miesto link, kur bolševikai buvo įrengę aerodromą. Buvo aišku, kad tarp Vokietijos ir Sovietų Sąjungos prasidėjo karas. Į Šiaulių miestą aš bijojau eiti, nes ten dar šeimui ninkavo komunistai. Kadangi mūsų visi daiktai ir maisto produktai buvo likę Šiaulių mieste, tai bijodamas, kad jų laike karo kas nepavogtų, paprašiau Vizbaro pusininko, kad jis duotų arkliai ir leistų savo sūnui su mano žmona nuvažiuoti į Šiaulių parvežti mūsų vertingus daiktus ir maisto produktus, už ką pažadėjau atlyginti. Sutiko.

Ši kelionė mano žmonai galėjo tragiškai baigtis, nes pusininko sūnui nuvažiuavus su arkliais atskridęs vienas vokiečių lėktuvas numetė į Šiaulių miestą kelis bombų, iš kurių viena nu-krito į Vaisių gatvę netoli mūsų buto. Sproguos bombai, nuo to spaudimo išbyrėjo mūsų buto ir kaimynystėje esančių namų langai. Gerai, kad mano žmona tuo momentu buvo nuėjusi pas mūsų kaimynę, kuri gyveno antrame namo gale, tai jos langų stiklų šukės neužeidė. Jei būtų buvusi mūsų bute, tai vargiai ar būtų išlikusi gyva. Po šito įvykio, mano žmonai pavyko laimingai sugrįžti į Gegužių dvarą.

Sekandį dieną pamačiau, per laukus, mažais būreliais besitraukiančius raudonosios armijos kareivius. Vienas būrelis, kuriame buvo apie 20 kareivių, su vienu karininku, buvo užėję į Gegužių dvarą atsigerti vandens. Iš karto jie bijojo gerti vandenį iš esančio kieme šulinio ir manęs paklausė ar jis nėra užnuodytas. Tik man užtikrinus, kad jo niekas neužnuodijo ir, kad mes patys jį geriamo, atsigėrė vandens nužygiavo Šiaulių miesto link. Išėdamas karininkas man pasakė, kad čia greitai ateis vokiečiai.

Tik už trijų dienų nuo karo pradžios, pasirodė pirmieji vokiečių kariuomenės daliniai, kurie susidūrė su raudonosios armijos, apie bataliono didumo daliniu, kuris buvo įsitvirtinęs prie plento Šiauliai-Kelmė, Šiaulių miesto pakraštyje. Susisaukimas tęsėsi visą naktį, tik vokiečiams pradėjus jų pozicijas apšaudyti iš artilerijos, ir užėjus jiems į užnugarį, jis pasidavė vokiečiams ir nelaisvę. Po to, vokiečių kariuomenė, užėmusi Šiaulių miestą, nužygiavo Joniškio miesto ir Latvijos link. Didelių mūsų Šiaulių miesto apylinkėse nebuvo, nes bolševikų kariuomenė, be didesnio pasipriešinimo, traukėsi visu frontu atgal, palikdama įvairių rūšių ginklų, artilerijos pabūklų ir tankų.

(Iš Kario)

(Būs daugiau)

The New-Way Apple Pie

Here's real, homemade apple pie made a new way that's light, refreshing and chills in the refrigerator in about 2 hours. Thanks to a handy container of thawed Birds Eye Cool Whip non-dairy whipped topping, the pie filling is a fluffy mixture of spices, chopped apple and pecans, and tart complement of lemon flavor gelatin. To make life easier, use a packaged crumb crust and eliminate all baking for this luscious pie.

Amber Apple Pie

1 package (3 oz.) lemon flavor gelatin	1-1/2 cups coarsely chopped peeled apples (about 2 medium)
2 tablespoons sugar	1/2 cup chopped pecans
2/3 cup boiling water	1 baked 9-inch graham cracker crumb crust, cooled
1/4 teaspoon cinnamon	
1/8 teaspoon nutmeg	
2 cups ice cubes	
1 container (8 oz.) frozen whipped topping, thawed	

Dissolve gelatin and sugar completely in boiling water, stirring 3 minutes. Add spices and ice cubes and stir constantly until gelatin is thickened, about 2 to 3 minutes. Remove any unmelting ice. Using wire whip, blend in whipped topping; then whip until smooth. Fold in apples and nuts. Chill, if necessary, until mixture will mound. Spoon into pie crust. Chill 2 hours. Garnish with additional apple slices, if desired.

Note: Dip apple slices in lemon juice to prevent darkening.

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIUS

CHARLES STASUKAITIS

VESINAMA LAIDOTUVIŲ KOPLYCIA

— GORDON FUNERAL HOME —

1729 South Halsted Street, Chicago

Tel. 226-1344

Mažeika & Evans

Laidotuvių Direktoriai

6845 SOUTH WESTERN AVE.
Tel. 737-8600-01

9837 SOUTH KEDZIE AVE.
Tel. 422-2000

EUDEIKIS GAIDAS - DAIMID

SENIAUSIA IR DIDžiausia LAIDOJIMO ĮSTAIGA

4605-07 SO. HERMITAGE AVENUE
Tel. 927-1741 — 1742

4330-34 SO. CALIFORNIA AVENUE
Telefonas 523-0440

MODERNISKOS AIR-CONDITIONED KOPLYCIOS

PETKUS

TEVAS IR SŪNUS

MARQUETTE FUNERAL HOME

2533 W. 71st Street

1410 So. 50th Ave., Cicero

Telef. 476-2345

TRYS MODERNISKOS KOPLYCIOS
AIKSTES AUTOMOBILIAMS PASTATYTI

N A R I A I:

Chicago

Lietuvių

Laidotuvių

Direktorių

Asociacijų

AMBULANSO

PATARNAVIMAS

&

TURIME

KOPLYCIAS

VISOSE MIESTO

DALYSE.

P. J. RIDIKAS

4344 So. HALSTED STREET

Tel. Yards 7-1911

BUTKUS - VASAITIS

1446 So. 50th Ave., Cicero, Ill.

Tel.: OLYmpic 2-1003

PETRAS BIELIUNAS

4348 So. CALIFORNIA AVE.

Tel.: LAFayette 3-3572

GEORGE F. RUDMINAS

3319 So. LITUANICA AVE.

Tel.: Yards 7-1138 - 1139

STEPONAS C. LACK IR SŪNŪS

(LACKAWICZ)

2424 WEST 69th STREET

REpublic 7-1218

11028 SOUTHWEST HIGHWAY, Palos Hills, Ill. 974-4418

PHILLIPS - LABANAUSKAS

3307 So. LITUANICA AVE.

Tel.: Yards 7-3401

